

Informationsfolder

MARIAKYRKAN | SIGTUNA

Efter att Sigtunas olika gråstenskyrkor (från början av 1100-talet) blivit ruiner är Mariakyrkan stadens äldsta byggnad, som alltjämt är i bruk. Den rymmer minnen och skatter från drygt 775 år i Sigtunas och dess församlingsbors historia. Den binder samman köpmanna- och klosterstaden från tidig medeltid med dagens Sigtuna och dess världsvida kontakter.

På 1230-talet började munkar tillhörande dominikanorden bygga ett kloster på området söder om kyrkan samt det som nu är Mariakyrkans kor. Man brukar sätta den 15 augusti (Jungfru Marie Himmelfärdsdag) 1247/48 som kyrkans invigningsdag. I mitten av 1250-talet var även långhuset färdigt. I det dåvarande Sverige var det första gången som man använde tekniken att forma och bränna tegel. Koret har romanska drag, medan långhuset visar en begynnande gotik, kallad mälardalsgotik.

I slutet av 1200-talet bekostade kung Magnus Ladulås valvslagning i kyrkans långhus och ett koppartak. I stort sett har kyrkan när det gäller väggar, pelare och tak därefter behållit samma utseende som den en gång fick.

I och med reformationen 1530 befallde kung Gustaf Vasa att klostret skulle rivas och att Mariakyrkan skulle vara Sigtunas församlingskyrka. De övriga kyrkorna i staden kom därmed att gradvis läggas i ruiner.

Den senaste restaureringen som gjordes i etapper åren 1966–1971 innebar att man i den medeltida kyrkan fick ett gudstjänstrum som svarar mot de krav som en mer rörlig, församlingsinriktad gudstjänst ställer på ett kyrkorum. Den inre renoveringen leddes därvid av arkitekten Jerk Alton.

Koret

- A** **Det stora altarskåpets** äldsta figurer är från 1300-talet. Dessa kompletterades och omslöts av ett ramverk med målade ytterdörrar. Skåpet fick sin nuvarande utformning vid mitten av 1400-talet i en nordtysk verkstad. Från vänster ser vi aposteln Jakob, Katarina av Alexandria, aposteln Petrus, bebådelsen med Maria och ängeln Gabriel, Maria som himladrottning krönt av Herren Kristus, Marias möte med Elisabet, aposteln Johannes, aposteln Paulus och Johannes döparen.
- B** **Väggmålningen** är ett gravminne över två ärkebiskopar från Sigtuna dominikankonvent. Den är från 1300-talet och visar hur de båda ärkebiskoparna knäböjande ber inför Herren Kristus.
- C** **Den stora gravstenen** och vapensköldarna på väggen är gravminnen över riksrådet Christer Gabrielsson Oxenstierna från 1600-talets början.
- D** **Dopfunten** är äldre än Mariakyrkan och har troligen stått i någon av de tidigare gråstenskyrkorna. Den orm som slingrar sig runt dopfontens fot är symbol för det onda sammanhang, som dopet räddar oss ur. Ytterligare en gammal dopfont står på kyrktoget.
- E** **Skulpturerna.** På kyrkans södra korvägg (till höger) ser vi en bild av den helige Dominikus, klosterordens grundare. Den är gjord på 1420-talet.
- F** På den norra väggen finns en bild av den lidande Kristus, som troligen kommer från samma tid.
- G** **Predikstolen** från 1647 visar Jesus som världens frälsare, omgiven av de fyra evangelisterna samt aposteln Paulus.
- H** **Triumfkrucifixet** i valvbågen är ett svenskt arbete, Kristusbilden är från slutet av 1400-talet eller början av 1500-talet.

Norra sidoskeppet

- J** **Väggmålningen** från 1400-talet visar i mitten en korsfästelsescen där dock restauratören vid 1900-talets början kom att växla om placeringen vid Jesu kors så att Johannes står till vänster och Jungfru Maria till höger i förhållande till betraktaren. Längst ut till vänster ser vi S:t Olof och S:t Erik. Längst ut till höger står de båda ledarna för dåtidens tiggardöpnar Dominikus och Franciskus.

- K** **Altarskåpet** är tillverkat i Sverige - kanske i Sigtuna - på 1400-talet. I vänstra dörren ser vi Erik den helige, Barbara med tornet och aposteln Petrus. I mitten Maria från Magdala, en korsfästelsescen med jungfru Maria till vänster, den korsfäste Jesus och aposteln Johannes till höger samt därefter Olof den helige. I högra dörren finns bilderna av aposteln Paulus, Katarina av Alexandria och aposteln Jakob.
- L** Det stora **glasfönstret** ovanför altarskåpet är utfört av Sven Bertil Svensson och kom till kyrkan 1983. I fönstrets övre del finns bilder, som symboliserar Treenigheten. Den stora Mariabilden i mitten visar Maria så som hon skildras i Uppenbarelseboken. Hon står på månskäran och omges av en strålgång. Som en ram kring denna bild ser vi scener ur Marias historia med bebådelsen, mötet mellan Maria och Elisabet, Jesu födelse, Konungarnas tillbedjan, Jesu frambärande i templet, flykten till Egypten, den 12-årige Jesus i templet, bröllopet i Kana och Marias död.
- M** Två **Mariafönster**, likaså skapade av Sven-Bertil Svensson, tillkom 2022. Det vänstra korfönstret på norra korväggen domineras av bokstäverna MR (Maria Regina) och rosorna som Marias särskilda kännetecken. I det högra fönstret ser vi stjärnan som visar vägen till platsen där Jesus föds och därunder liljorna – en bild för jungfru Marias ja vid bebådelsen.

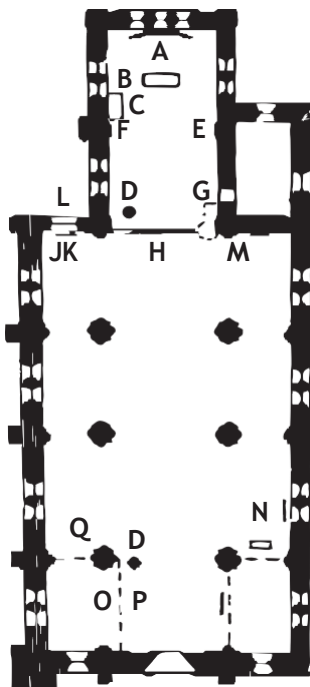
Södra sidoskeppet

- N** **Kororgeln** är byggd av Åkerman och Lund i Knivsta år 1981. Bakom orgeln finns en stor gravsten, den så kallade Rickebystenen från 1300-talet.
- O** På den södra väggen finns gravminnen och en monter med träskulpturer från medeltiden.

Kyrkans västra del (vid entrén)

- P** **Orgelfasaden** härrör från en 1700-talsorgel där den nuvarande 25-stämmiga orgeln har byggts av Grönlunds orgelbyggeri i Gammelstad år 2000. I taket ovanför orgeln finns en målning från 1400-talet. Den kallas Nådistolen och visar Gud Fader tronande på regnbågen. I sina händer bär han Jesus på korset. Ovanför Jesu huvud ser vi den Helige Ande i gestalt av en duva.
- Q** I norra sidoskeppet nära orgelläktaren finns en **ikon** som kom till Mariakyrkan 2018. Den föreställer Anna av Novgorod. Hon var dotter till Olof Skötkonung och bodde under sin ungdom i Sigtuna med namnet Ingegerd.

Mariakyrkan Sigtuna

- A Altarskåp 1300-1400-talet
- B Gravnisch målning 1300-talet
- C Christer Gabrielsson Oxenstiernas gravsten 1592
- D Dopfont tidig medeltid
- E Dominikusbild 1420-talet
- F Den lidande Kristus 1400-talet
- G Predikstol 1647
- H Triumfkrucifix omkr 1500
- J Väggmålning 1300-talet
- K Altarskåp fr 1400-talet
- L Mariafönster 1983 och 2022
- M Kororgel
- N Träskulpturer fr medeltiden
- O Orgel
- P Takmålning fr 1400-talet
- Q Anna av Novgorod ikon 2018

En bön

Jesus, du som är densamme i går, idag och i all evighet. Vi tackar dig för alla dem som före oss i bön, i ord och sakrament har tagit emot dig. Vi tackar för alla dem som här har tjänat ditt evangelium. Kom oss nära och visa oss din vilja för den dag som nu är, och led oss till sist hem till din himmelska glädje. Amen.